

ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΤΟΥΣ

Του Α. Ε.

Κείνο τὸ δειλινὸ—ἓνα δειλινὸ γιομῆτο θροασὶ καὶ ἀρώματα—στὸ πάρκο τῆς Κηβισσῆς, πλαῖ στὸν ἀθάνατο πλάτανο, γνῶρισα τὴν Εὐτυχία, τὴ μεγάλη Εὐτυχία, τὴν ἀληθινή καὶ τὴν ἄσβεστη.

Μὲ τοὺς δυὸ τοὺς. Μὲ τὸν ποιητὴ μας τὸ μεγάλο πὸν κλεῖ στὴν ψυχὴ του ὅλες τοῦ κόσμου τίς ὁμορφιῆς καὶ ἀπλώνει στὰ μεγαλοφάνταστα καὶ στὰ παναυρόνια τραγοῦδια του ὅλη τῆς Σκέψης τὴ λαμπράδα καὶ μὲ τὸν ἄλλο, τὸν καλόφωνο τραγουδιστὴ, πὸν χρόνια τώρα μᾶς στέλνει ἀπὸ τὴν ξερηνιὰ τοὺς γλυκοὺς ἀντίλαλους τῆς ψυχῆς του καὶ ἀπαλογαδεύει μὲ τὸ χρονοδωτὸ τραγοῦδι του τὰ ὄνειρά τὰ μας καὶ τίς ἐλπίδες μας. Στοιλίδι ξετίμωτο τῆς Ἀθήνας μας ὁ ἕνας, πουλὶ διαβατάριχο ὁ ἄλλος, καὶ τρίτος ἐγὼ ἀνάμεσά τους, θαυμαστὴς καὶ λάτρης τους.

Καὶ τοὺς ἀκουγα νὰ μιλοῦνε. Κι ὅσο καὶ ἂν εἶχα καρφωμένα τὰ μάτια μου ἀπάνω τους, καὶ ὅσο καὶ ἂν λαχταροῦσα λέξη τους νὰ μὴ μού ξεφύγει, σταλιά ἀπὸ τὸ ἀθάνατο νερὸ μὴν πέσει κάτω στὴ γῆς καὶ χαθεῖ, λίγες λέξεις δὴ καὶ ἐκεῖ τὰ κατάφερα νὰ κούσω ἀπὸ τὴν κουβέντα τους. Τοὺς πρόσεχα μὰ δὲν τοὺς ἀκουγα γιατί ἡ ψυχὴ μου, μεθυσμένη ἀπὸ εὐτυχία, ἀνέβαζε στὴ θύμησή μου ὅσα τραγοῦδια τους μὲ συγκίνησαν βαθύτερα.

Μὲ στίχους σκόρπιους, παρμένους ἀπὸ τὴνα καὶ ἀπὸ τῆλο τραγοῦδι τους, τοὺς παρακολουθοῦσα στὴν κουβέντα τους, καὶ ἂν ξεφώνιζα ὅ,τι τὰ χεῖλια μου σὰν προσευχὴ σιγολέγανε, ἀνάμεσα στοὺς δυὸ ποιητάδες θὰ βρισκότανε καὶ ἕνας παράξενος τρελλός.

Μιλήσανε καὶ γιὰ τὸν Πάλλη. Ὁ ἄλλος, ὁ ξενιτεμένος, φίλος τὸν καρδιακός, μιλοῦσε γι' αὐτὸν ὄρα. Μὰ πὸν νὰ κούσω λέξη! Μόλις τὸνομά του ἀρπαξε τ' αὐτὴ μου, καὶ ἀμέσως, κοιτάζοντας ψηλά, κατὰ τὸν πλάτανο, θυμήθηκα τὴν «Κηβισσά» του καὶ σιγώετα τοὺς τελευταίους στίχους τῆς

Εἰ θὲ Πασσῆς καὶ ἐγὼ νὰ γίνω
μὰ δὲ λῶς θὰ θελεῖ σπλαχνιά,

καὶ τὰ κοπάδια αὐτὰ ἐδῶ πέρα
πὸν ξέχασαν κάθ' ἔθνησμά,
καὶ πὸν σαπίζουν τὸν ἄερα
μὲ μολυσμένο ἀνασασμό,

θενά' θελα δὲ νὰν τὰ πιάσω,
— ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά —
καὶ σὰ σπαχτὰ νὰν τὰ κρεμάσω
ἀπ' τοῦ πλατάνου τὰ κλαδιά.

Μὲ τοὺς στίχους μαζί θυμήθηκα καὶ ἓνα ἐπίγραμμα πὸν μοῦχει ἀφιερωμένο ὁ Πάλλης, χωρὶς νὰν τὸ ξέρει, γιατί τότε πὸν δημοσιεύτηκε στὴν «Τέχνη» ἢ «Κηβισσά» του τὸν κοροϊδεῖσα σὲ κάποια φημερίδα γιατί τόλμησε, ὁ βέβηλος, καὶ μᾶς μεταμόρφωσε τὴν εὐγενικὰ Κηβισσά μας σὲ χυδαία Κηβισσά.

Τὸ ἐπίγραμμα, δημοσιευμένο καὶ αὐτὸ στὴν «Τέχνη», ἔλεγε

Μέσ' τὸ χωριὸ ὅλοι τῶχουνε τὸ «Κηβισσά» ἀκουσμένα.
Πῶς τὰ σημαντικὰ σου αὐτὰ δὲν τᾶκουσαν καὶ σένα;

Εἶχε δίκιο ὁ Πάλλης. Τότε, φαίνεται, τ' αὐτὰ μου εἰντουσαν ἀκόμα «σημαντικὰ» καὶ ἔπρεπε νὰ γίνονταν ἀνθρωπινὰ γιὰ νὰ κούσω καὶ τὸ Κηβισσά καὶ τόσες ἄλλες ἀλήθειες πὸν τότε οὔτε τίς χαμπάριζα.

Μὲ σημαντικὰ αὐτὰ, νὰ ποῦμε, δὲ θὰ ἔχω θέση ἀνάμεσα στοὺς δυὸ ποιητάδες καὶ ἡ ψυχὴ μου δὲ θὰ κούγε τὴ μάγισσα Εὐτυχία πὸν τόσα τῆς γλυκομίλησε κείνο τὸ ἀλησμόνητο δειλινὸ.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΝΕΤΖΙΜΠΕ

Δράμα σὲ τρεῖς πράξεις

ΠΡΟΣΩΠΑ

NETZIMPIE
ΦΑΤΜΑ, νταντὰ τῆς.
ΚΑΡΕΤΤΟΣ, Φράγκος στρατιωτικὸς στὴν ὑπερθετὰ τ' Ἀλβ-Πασσά.
ΚΑΔΗΣ
ΤΑΧΗΡ-ΑΜΠΑΖΗΣ) Καπετάνιοι τοῦ Ἀλβ-Πασσά
ΑΓΟΣ-ΒΕΣΣΙΑΡΗΣ (
ΕΝΑΣ ΔΕΙΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ καὶ ΤΟΥΡΚΟΙ

(Ἡ σκηνὴ στὰ Γιάννινα στὰ 1821 καὶ στὸν τελευταῖο χρόνο τῆς πολιορκίας τοῦ Χουροῖτη).

Α΄ ΠΡΑΞΗ

Ἡ σκηνὴ παρασταίνει χαρὸν πλοῦσια στολισμένο

μόνο λίγο τὸ θυρόφυλλο, καὶ γιὰ τοῦτο, — «Λένε πῶς ἔρχεται κάποια ψυχὴ, σὰν ἀνοίγει μονάχη τῆς ἡ θύρα, εἶπες». Τὰ δέρφια σου γουρλώσανε τὰ ματάκια τους κοιτάζοντας πάντα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ χρωματιστὰ τζάμια τῆς πόρτας. Γέλασα σὰν ἀκούοντας πρῶτὴ βολὰ τὴν ὁμορφὴ πρόληψη, καὶ χωρὶς νὰ θέλω ἀναρίγησα ἀπὸ λαχτάρια μὲς ἀπαντοχῆς, ὅτι μποροῦσε καὶ νὰ ἦταν μιὰ ψυχὴ. Ἐτούτῃ τῇ στιγμῇ θὰ ἦταν ὀλάκερη ἡ ζωὴ τοῦ περασμένου μας πὸν ἤρεμη καὶ βαθύσκεπη ἐδιόθεκε ἀπὸ τὴν ὑπαρξή μας. Καὶ θὰ ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου πὸν ἐξήσαμε τὰ χρόνια κείνα. Βέβαια ἐτούτῃ τὴν αἴσθησιν ἐλάχκευες στὰ μάτια σου καὶ σὺ, καὶ στὴν ψυχὴ σου ἔγερνε ἡ μουσικὴ τοῦ μακρονοῦ γυρισμοῦ μας. Ὅπως καὶ γὼ σὰν ἀσπραπὴ τὴν ἐξῆσα μέσα μου κείνη τὴν ἴδια στιγμῇ. Ἐσηκώθηκα καὶ πῆγα στὸ τραπέζι μὲ τὰ μεγάλα βαζα, τὰ πῆλινα, πὸν κάτεχαν μέσα τους ζεσὰ στάχια καὶ κάποια χρονοδωτὰ ξερά φυτὰ παράξενα. Ἐνα παλιὸ βιβλίον μὲ μουχρωμένες ζουγραφικὲς ἀναφύλλησα, κείνο πὸν κράταγες πρὶν καὶ δεχίνες στὰ δέρφια σου. Στὸ περιθώριον μιᾶς σελίδας διάβασα χειρόγραφο: «Δὲν ἐξῆσα παρὰ λίγες στιγμὲς ἐτούτες μόνο εἶνε τὸ φῶς τῆς ζωῆς μου ἀκόμα πὸν μὲ βαστάει. Ὅστος ἀνθίζουνε πάντα οἱ μικροδάφνες στ' ἀκρογιάλι μας, καὶ ὥστόσο ἐγὼ μόνο ἐτό-

τες ἐχάρηκα τοῦ ἀνοῦ τους τὸ μυροβόλημα...» Σὲ κοίταξα καὶ εἶχες χαμηλωμένα τὰ μάτια.

— Δὲν εἶνε ἀλήθεια, σοῦ εἶπα. Μπορεῖ κανένας πάντα νὰ ζῆ μὲ τὸ φῶς μιᾶς ἀγάπης αἰώνιας. Ἐτσι ἡ ἀνοιχτὴ ἀνανεούμενη φέρνει τὸ ἀνθισμα στὶς ἴδιες μικροδάφνες.

— Πόσο βασανίστηκα ὅμως, εἶπες πάλι, καὶ τὰ χεῖλια σου ἐτρεμούλιασαν σὲ ἓνα κατατρυφερό σπασμό, πὸν ἐμοιάζε τὸ λαχτάρισμα τοῦ ρόδου, σὰν σκάει. Ἡ λύπη σὲ περιζῶνε βαθειὰ καὶ στὰ μάτια ἐβασίλευε ἡ θεϊκὴ βροχὴ μιᾶς παρθενικῆς κλάψας, καὶ τὸ παράπονο ἐσάλεινε στὰ στήθια εὐγενικώτατῃ τῇ ρωνή. — Εἶνε χρόνια τώρα πὸν ἡ ζωὴ πεθαίνει γιὰ μένα ὀλόγουρά μου, καὶ μέσα στὴν ψυχὴ μου τρέφω πάντα τὰ πειθυσίματα τῆς παλιᾶς μου λαχτάρης. Γιατί τάχα τόσο νὰ βασανίζομαι, νὰ θλιβόμηναι. Ἐτσι ἐπέρασαν τὰ καλλίτερα χρόνια τῆς ζωῆς μου. Τώρα εἶμαι πλιὰ ἢ μητέρα καὶ ἡ μοῖρα ἐδῶ μέσα.

Δὲν ἐμπόρσα νὰ σοῦ πῶ οὔτε λόγο. Τόση μελαγχολία ἐστάλαξαν στὴν ψυχὴ τὰ πικραμένα σου λόγια, πὸν θὰ προδινόμουν συκινημένος. Ἐκαμα δυὸ φορὲς πάνω καὶ κάτω βήματα στὸ σαλονάκι, μὲ τὰ χεῖρια στὶς τσέπες, καὶ γυρίζοντας στάθηκα πάλι στὸ τραπέζι, ἀντικρινὰ σὲ σένα, πὸν καθό-

μὲ καρτέλες καὶ καναπέδες ὀλόγουρα. Ἡ Νεζιμίπε μὲ ἄρχοντικὴ ἀνατολίτικη φορεσιὰ εἶνε ξαπλωμένη, συλλογισμένη καὶ βυθισμένη σὲ σκέψεις καὶ ὀνειράτα. Ἡ Φατμὰ κάθεται κοντὰ τῆς.

ΣΚΗΝΗ Ι

Νεζιμίπε καὶ Φατμὰ.

ΦΑΤΜΑ

Συλλογισμένη σὲ κοιτῶ καὶ πάλι, Νεζιμίπε μου, καὶ μὸν σπαράζει τὴ καρδιά! Πέες μου, χρυσὴ μου κόρη, σὲ τοῦτο τὸ κρινόλευκο καὶ ἀφράτο πρόσωπό σου, ποῖος μάζωξε τὰ σύγνεφα, ποῖος ἐδιώξε τὸ γέλιο ἀπ' τὴ φωλιὰ τοῦ τῆ γλυκειᾶ, τὰ κερασένια χεῖλιά; Ἄχ! νᾶξερα, Σουλτάν μου, τὸν αἴτιο τῆς λύπης; νᾶξερα τὸν ἀδιάκριτο, πὸν τὸ μῆσε ὁ κακοῦργος νὰ σοῦ θολώσῃ τὴ ματιὰ μὲ τὰ πικρά του λόγια, μὲ τοῦτα μου τὰ γέρικα τὸν ἐπνίγα τὰ χεῖρια!

NETZIMPIE

Τὸν ἐπνίγεις; σ' εὐχαριστῶ... Ἄν ἤξερες, Φατμὰ μου, ποῖος μάζωξε τὰ σύγνεφα, ποῖος μούδιωξε τὸ γέλιο, δὲ θᾶλεγες τὸν ἐπνίγα.

ΦΑΤΜΑ

Τόσο μεγάλος εἶναι! μὰ τὸν Προφήτη, κόρη μου, ἄς εἶν' ὅποιος καὶ ἂν εἶναι! σφάνει νὰ μὴν εἶν' ὁ Πασσῆς, ὁ πολυχρονομένος Ἀρέντης καὶ Βεζύρης μας, καὶ ἄλλο δὲ φοβῶμαι.

NETZIMPIE

Μῆτε τὸν ἐρωτᾶ αὐτό!.. δὲν πνίγεται, Φατμὰ μου, κείνος πὸν πνίγει τίς καρδιές!..

ΦΑΤΜΑ

Τὸν ἐρωτᾶ! τί εἶπες; αὐτὸς λοιπὸν σοῦ μάσανε τὰ λούλουδα π' ἀνθίζαν, ὀλάνοιχτα στὰ μάγουλα τὰ κατὰσπρα σὰν κρένα; αὐτὸς ἐχλώμιανε μὲ μὲς τῇ ροδινῇ βαφῇ τους, καὶ σ' ἐφρίξε σὲ ὄνειράτα καὶ στὴ μελαγχολία;

NETZIMPIE

Ναί, μάνα μου, ὁ ἐρωτᾶς; ἐφώλιασε δὴ μέσα καὶ μὸν ξεσκίζει τὴν καρδιά καὶ μὸν τῆνε πληγώνει! νὰ τὸν πετάξω γύρεφα, πολέμησα, τοῦ κάκου, ἐννοιωθα, μάνα μου, μαζί νὰ βγαίνῃ καὶ ἡ καρδιά μου καὶ τώρα μ' ἐκυρίεψε, πεθαίνω ἀπ' τὸν κατμὸ του.

ΦΑΤΜΑ

Ἐρωτᾶ, σὺ; Τοῦ Χαρεμιῦ τ' ἀστέρη, τὸ φεγγάρι, βρῆκε κανένα ἄξιο σ' αὐτῆνα νὰ ψηλώσῃ

σουν τώρα.

— Ὅχι παρὰσθ, κανένας τίς στράτες πὸν τοῦ φέρνουνε οἱ περιστάσεις; πομονὴ λίγο. Ἦστερα θαρρῶ πῶς εἶσαι καὶ εὐτυχισμένη... Να, τί ἄλλο ἤθελα ἀπόψε νὰ ἰδῶ, καὶ πῶς ἀλλοιωτικὰ θὰ ζωγράφιζα, ἂν ἤμουνα μεγάλος ζωγράφος, τὴ θλιμένη εὐτυχία πὸν θὰ συμβόλιζε ἔτσι τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, παρὰ ὅπως σὲ εἶδα ἀπὸ τὴ θύρα, ἀνάμεσα ἀπὸ τ' ἀδέρφια σου, διαβαζόντας τους τὸ βιβλίον τῆς Μοίρας; Καὶ ὁ γέρος πατέρας, πὸν μὰ τὸ ναί, τὸν καιρὸ ἔτσι θὰ εἰκόνιζα, πόσο, πόσο βασίλευε κεί στὴ γωνιά, πόση γλυκειὰ θλίψη καὶ θέλητρο βαθὺ θὰ χυνε ἢ ἔψη σου στὸ μούχρωμα τῆς ζωγραφικῆς; Μὰ τώρα ἄς ἀφήσομε τὰ λόγια καὶ ἄς φαιδρύνουμε λίγο καὶ τὰ ματάκια τῶν ἀδερφίων σου πὸν κρέμουνται ἔτσι ἀπὸ τὴ μοῖρα σου. Γιὰ πέες μου ἀλήθεια, πῶς ἐπέρασες τόσον καιρὸ πὸν ἐγὼ νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ σὲ τί ἐβάλληκες ὕστερα ἀπὸ τὸ σκολεῖθ σου, πὸν τὸ τελειώσες σὰν ἤμουνα θαρρῶ ἀκόμα ἐδῶ;

— Καὶ τὸ σκολεῖθ μου, εἶπες μὲ κάποια ἀπόκρυφη λύπη πάλι πὸν δείχτηκε στὰ καστανά, σὰν μεγάλες πεταλίδες, μάτια σου, τὸ σκολεῖθ μου, πὸν κάθεται ἀκόμα στὸ θρονί τῆς ἡ χαρούμενη μάθησιν. Τότες μαθαίνα νὰ πινῶ γιὰ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς μου πὸν ἐξέφραγε ἡ χλωρὴ βέργα τῆς δασκᾶ-